

ali sprednjih peruticah pa na krajih kakor s pepélam na majhne trivogle poštopane, je ta metulj beli drevesni metulj, (*Baumweissling*, *Pentia Crataegi*), od kteriga je bilo v Novicah že večkrat govorjenje; gosenca tega metulja je ena nar škodljivših med vsimi, in treba je, de si vertnarji na vso moč prizadevajo, jo pokončati.

Teh belih metuljev je zató létas toliko, kér so kmetje in vertnarji zanemarili pozimi gosence pokončavati, ki so se na drevesih v vsahnjeno in skupej zvito perje zapredle. To zapréjo z dreves otrebiti in jo v oginj vreči, ne prizadene veliko truda in se da skozi celo zimomoter do mesca sušca z velikim pridam storiti, če se vsi kmetje in vertnarji — vsak na svojim vertu — tega dela lotijo. Ako se pa to ne stori in te gnjezda ne pokončajo, se oživé po spomladanskim soncu gosence in toliko bolj drevesa poškodujejo, kér se berž čez mlade poganjke in mlado perjiče spravijo in drevesa do goliga objedó.

Že pred 3 tedni je začela bela metuljka svoje jajčika v majhnih rumenih kupčkih večidel na zgornjo plat drevesniga perja položevati, kjer jih pridni sadjoreje lahko zapazi in pokonča. En tak kupčik ima 60 do 140 jajčik, — tako perje naj se tedej odtèrga, dobro potèpta in zakopá, ali pa v oginj verže. Pridni sadjoreje zamore takó venim dnevu veliko tavžent jajčik, tedej tudi veliko tavžent prihodnjih gosenc pokončati! Mende se majhni trud s tem obilno splača!

Razun tega drevesniga metulja so še drugi beli metulji, ki grejo čez kapus (zelje, ohrovt), répo, ogeršico, gorčico (ženf), in od teh zeliš tudi mnogoverstne imena imajo.

Kapusni beli metulj (*Kohlweissling*, *Pentia Brassicae*) ima zgornje in spodnje perutnice bele, zgornje perutnice pa imajo precej širok črn okraj, metuljka pa zraven tega še dve okrogli črni lisi na obojih zgornjih perutnicah, na spodnjih perutnicah pa tudi črno trivoglatno liso. Ta metuljka polaga jajčka na spodnjo plat zeljnatiga perja. Ti metulji začnó sicer enmalo pozneje okoli létati; vunder nekteri metulji tega pleména že zde po travnikih letajo in se po cvetlicah vsédajo.

Loviti jih in jajčka pokončevati je edini pa gotovi pomoček zoper tega škodljiviga merčesa.

To častiti, gospod! naj vam bo odgovor na Vaše vprašanje. Bog daj! de bi več takó marljivih in skerb-
nih móž bilo, kakor ste Vi! Šmidt. *)

Iz postav za ohranjenje gojzdov od cesarice Marije Terezije danih.

(Dalje.)

18) Desiravno pa take zastane drevésa imajo suho verhovino in gnjile véje, so vender le včasih v sredi dobre za derva, kole ali skodle, zatorej naj tiste ljudí, kterim take drevésa za plačilo perpusté, permorajo, de naj verhovino in druge drevésne ostanjke sklestijo, odberejo, in takó gojzd popolnoma otrebijo, in kér

19) Nekteri hribje niso več gojzdu podobni, je tedej Naša mila volja take hribe iztrébiti in gojzde čisto posékati, derva k pridu storiti, in pa potlej zemljo zorati, pognojiti in nove drevésa zasejati.

20) Preden se terdne drevésa sékati začnó, naj se vse polomljene véje, poderte, ali vsušene drevésa, kar je mogoče, poišejo, in k pridu storé; potlej naj še le v odbranim krají terdne in zdrave drevésa začno sekati, kolikor jim jih je tréba.

*) Odbornik kmetijske družbe, gosp. F. Schmidt, ima v tem razdelku kmetijstva nar večí vednost, torej smo ga naprosili, de naj on odgovor da na postavljeno vprašanje.
Vredništvo.

21) Kar pa mlade drevésa, kader so stare posekane, zadene, je to drugi del gojzdniga gospodarstva, za mlade drevésa ali podraslike vso mogočo skerb imeti. Zapovémo tedej, de naj okoli posekaniga kraja, kadar je čisto iztrébljen, ako se da, od vsih strani zagrade ali globòki graben okoli in okoli skopajo, de živina ne bo móгла noter, in de se nove pota in steze skozi ne delajo; ampak le štare pota naj se ohranijo, vse nepotrebne pota pa naj se zadelajo, posebno naj pa živine noter varujejo. Nar večí škodo mladim drevésam delajo goveja živina, ovcé in kozé, kér mladim drevésam, če jih le morejo doséči, vse verhove objedó, in takó na enkrat vso gojzdnó podrašino končajo. Po tacih krajih tedej pasti, kjer se gojzdu škoda déla, je oestro prepovedano, ampak le ondi naj pasejo, kjer imajo že stare spašnike in kjer so drevésa že odrašene. Tistim kmétam ali osebenikam, kteri bliz gojzda prebivajo, je prepovedano kozé rediti. Le samo v tistih gojzdih, kjer se derva ne morejo prodati, ampak večidel sgnijó, je še nekaj časa perpušeno pasti in sicer takó dolgo dokler derva brez vse vrednosti ondi ostanejo; zraven tega je pa tréba skerbeti, de bližnjim soséskam ali če se nove vasi zadelajo, tudi tém sčasama derv ali lesá ne zmanjkuje.

22) De se gojzdnim gospodarjem nič perhodkov ne odverne, se tedej svinjam, ktere morajo porungeljne pervézane iméti (*geringelt sein müssen*) in od kterih se plača, paša po želodu v velicah gojzdih dopustí (kér bi sicer grajšine in gojzdní gospodarji, kteri imajo do želoda pravíco, preveliko perhodka zgubili), za svinsko pašo pa vender je tréba posébné kraje odločiti, in ne ondi kjer so drevésa posekali, in le ene za sème pustili, de za podrašino potrebniga seména svinje ne pojedó.

23) De se tedej mlade drevésa ohranijo, zapovémo, de naj varjejo škode, kadar mlade bréze za legnarje, copane, ali za žerdí sekajo; naj ne delajo po gojzdu novih potov, de bi vozili po njih, ampak kar vsékajo, naj izlečejo ali iznesó. Tudi naj skerbé, de brezove legnarje in lojternice le ondi sekajo, kjer so druge mlade drevésa že toliko odrastle, de se jim s tem nobene škode ne stori. Kjer se mlad gojzd zadeluje, in kjer je tedej prepovedano pasti, ondi je tudi prepovedano listje grabiti.

24) Bukove in hojove prékle, tudi late naj samo ondi sekajo, kjer je dobro in koristno, de jih potrebijo, in preč spravijo, preden velike drevésa poderejo.

25) Sicer se pa tudi take rečí, to je, skodle, rante, kole, préklje in kar je sicer tačiga lesá, lahko prodajo; per tem gospodar kej skupi in ljudém kej zaléže; zatorej je tréba, de tačiga lesá varjejo in za derva ne sosékajo.

(Dalje sledí.)

Jurče razlaga svojimu strícu

cesarski patent od 4. sušca zastran desetíne, tlake in družih dávšin.

Tretje pismo.

Ljubi stric!

Práv imate, de ste mi pisali in me opomnili, de mi je unidan zadnji konec 2. razdelka cesarskiga patenta v peresu ostal, kteriga tudi nekoliko bolj razjasnjeniga želíte in ki se takóle glasi: „Ravno te deželne komisíje bojo tudi presodile, ktere davšine imajo po 5. razdelku patenta od 7. kimovca 1848 z nehanjem njim nasprotnih pravíc nehati.“ — Vidíte, ljubi stric! to se takóle zastopi: Kmet je — postavim — grajšini eno ali drugo tlako delati mógel; nektera grajšina mu je pa nasproti kakšín poboljšek dajala, postavim, pri kôšnji mu je dala kosílo, piti, ali kaj družiga, kar od grajšine terjati je tlačán pravíco imel. Zdej, ko je tlaka preč, so tedej tudi te nasprotné

pravice jenjale, de ne more kmet od grajšine tudi nič terjati. — Takó se ima ta reč zastopiti.

Tudi na to vprašanje: ali ta patent le same tiste davšine zadeva, ki so jih imeli kmetje ali sicer podložni gruntinim in desetinskim gospodkam odrajtovati? Vam moram odgovoriti, kar sim Vam že enkrat povedal, de si dobro zamerkaite: de ta patent zadeva le davšine in dolžnosti, ki so bile v blagu, v delu ali v denarjih gruntinim in desetinskim gospodkam odrajtovati, ne pa družih zavéz in dolžnost, ki jih imajo kmetje ali drugi posestniki med seboj; té so takó imenovane posébné ali privatne pravice, v ktere se država ali cesar s tem patentam ne méša; zakaj v pervim razdelku patenta od 7. kimovca 1848 je očitno in razločno povedano: de ta patent le podložstvo in zavezo *med gruntinimi gospodkami in podložnimi* zadeva, — ktero podložstvo ima z vsimi dolžnostmi in davšinami (s plačilam ali brez plačila) nehati, ktere iz te podložne zavéze izviraajo.

Menim, de je to dovelj zastopno povedano, de v ta patent ne segajo nobene druge posébné ali privatne pravice, ki jih imajo kmetje ali sicer posestniki med seboj, ktere tedaj tudi s tem patentam niso overžene.

Z Bogam! — Drugo pot se bomo na dalje pogovorili. Vaš zvest Jurče.

Zastran novih soseskinih naprav.

Iz Štajarskiga.

Bogu in našimu mladimu milimu cesarju Francu Jožefu bodi hvala, de je čas prišel, v katerim se že po novi vstavi naše nam napovedane soseskne postave začnejo resnično vpeljevati; zakaj slišim, de so v našim Celjskim krogu večidel per vsih kantoni soseskine predstojniki že povabljeni bili, z možmi bistre glave in dobriga serca v pisarnice priti, de bi se z gospodam komisarjem zavolj teh novih, še kmetam premalo znanih reči pametno posvetvali, in potem c. k. kresii na znanje dali novo združenje sosesk, ali ktere soseske bi se rade pod enim predstojnikom združile v poglavitno sosesko ali srenjo.

Pa — žalibog! per vsim tem se veliko napak naključí. Ne vém, od kod zmešnjave zvirajo? Mislim si, de je nekaj slabovednost in kratkoumnost vzrok tajistih, — pa tudi znam reči, de nevošljivost narveči napake naredí, zakaj gotovo se vé od nekterih, de bi radi sami svoji bili, in še rajši gospodje svojih sosedov. — O gerda lakomnost posvetne časti! zakaj se ti takó prederzno med nami obnašaš? Pobéri se od nas! Kjer tebe ni bilo, je vselej prijaznost, žlahtna roža cvetela in ni nikoli osehnéla. Naj si ljudje med seboj prijazno roke podajo v vpeljevanji noviga soseskniga reda; naj gospodje in kmetje prijazno se podpirajo in zdajšno stanove-ločno razpertje in sovraštvo v ljubeznjivo zedinjenje spremenijo, in viši in nižji stanovi naj le eno misel imajo, namreč po besedah svitliga cesarja z druženo močjó po soseskah nar poprej, in potem po deželah, in po celim cesarstvu nove postave po redu in mirno vpeljati, in tako združení vse sovražnike junaško premagati.

Po novih srejskih postavah bo mogla vsaka srenja ali poglavitna soseska, ktera bo samostalna, — če je še takó majhna, srejskiga predstojnika si izvoliti, kateri bo imel vse potrebno oskerbeti; če pa ni v srenji takiga možá, kateri bi znal vse oskerbeti, kakor §. 83. pravi, bo mogla srenja eniga možá za primerjeno plačilo na strani predstojnika imeti, kateri vse potrebno pisanje opravlja; predstojnik sicer nič plačila nima dobiti, pa njegov oskerbnik in pisar se bo mogel plačati, de bo zamogel živeti. Potem se že vidi, de se majhne soseske morajo v eno veliko združiti, de bodo ložej plačilo svojimu oskerbniku vkup spravile.

Neumno bi tedaj bilo, ako bi hotle majhne štiber-

ne soseske samostojne biti, in si takó velike težave nakladati. Tudi morajo že po §. 4. majhne soseske se z drugimi zediniti. Kar pa njih soseskno premoženje zadene, ostane zmiram njih lastnina, če ga nočejo premoženju drugih sosesk pridati; kakor postavim: sejme, lov (jago), soseskne štantne zemljiša i. t. d. kar jim ob létu gotove dohodke prinese: vse to je zmiram njih lastnina.

Kar se med ljudmi sliši: „če se tú ali tam perdružimo, nas bodo uni goljufali, ali za nos vodili“, — je prazno. Vas prašam: ali ne bo imela vsaka soseska svoje namestnike ali zagovornike, ali po postavi reči: odborné svetvavce, ktere si bo ljudstvo samo po številu duš izvolilo in v srenjske zборе pošiljajo? In ali ne véste, de se mora po vstavnih postavah vse očitno (javno) goditi, in de vsak ima pravico v zbor priti poslušat, kakó se pogovarjajo, kakó se godí? Potem bo že vedil, po čim je kaša? Tudi ima vsak pravico tirjati létno rajtingo (račun) v razgled, in po tem takim mislim, de je goljufije in igranja pod klobukam konec.

Naj bo vsaki soseski tedaj priporočeno, dobro premisliti, de bodo veliko ložej velike soseske shajale in svoje troške plačevale, kakor pa majhne. Ložej bo 1000 posestnikov 500 gold. vkup spravilo, kakor pa kakih 80 ali 100. Tudi bo v večih soseskah več pametnih mož se našlo, kakor v majhnih, kateri bodo tudi lahko kaj dobriga in umniga si umislili, prevdarili in sklenili. V današnjih časih vse kriči: Edinost, edinost: veliko, močno, edino Avstrijo! — male soseske se pa nočejo ediniti, ampak se še hočejo raztergati. Za drugo ja soseska Šentpeter zmiram ostane še Šentpeter, in Šentpavl zmiram Šentpavl, če se ravno v eno poglavitno sosesko ali srenjo združite. In tudi mislim, de bo vsak rajši 1 groš plačal (v velikih soseskah) kakor pa 1 goldinar (v majhnih soseskah). To je moja misel, — misel domoljubiga Slovenca. (Slov. Nov.)

V ktere politiške in sodniške kantone bo Krajnska dežela prihodnjič razdeljena?

Kakor so bili cesarski kantoni (Bezirke) dozdej po deželi razdeljeni, takó ne bojo prihodnjič v nobeni deželi več ostali. Nova vstavna naprava bo premenila zraven premembe njih opravkov tudi kraje kantonskih sedežev. V Ljubljanskim nemškem časopisu beremo novo napravo za Krajnsko deželo, ktera bo takale:

Naprava novih kantonskih sodniš se opíra nekoliko na kantonsko napravo, kakoršna je pod Francozam bila, in bo obstala iz 2 velicij deželnih sodniš (Landesgericht) in iz 32 majnsih kantonskih sodniš (Bezirksgericht).

Deželni sodniši bote za celo Krajnsko deželo v Ljubljani in v Novim Mestu.

Kantonske sodniša pa bojo: 1) mesto Ljubljana, 2) okolica Ljubljanska z nekterimi soseskami Novomeške kresíje vred, 3) Krajnj, 4) Radoljca, 5) Krajnska Gora, 6) Teržič, 7) Loka, 8) Kamnik, 9) Bèrdo (Egg ob Podpestch), 10) Zalog (Wartenberg), 11) Verhnjika, 12) Planina, 13) Postojna, 14) Lož (Laas), 15) Bistrice, 16) Senožeče, 17) Ipava, 18) Idria, 19) Velike Lašče, 20) Ribnica, 21) Kočevje, 22) Černomlj, 23) Metlika, 24) Novo Mesto, 25) Žužemberk, 26) Trebnje, 27) Mokronog, 28) Kostanjevica, 29) Kerško Mesto, 30) Novi Dvor (Weixelstein), 31) Zatična, 32) Šmartno pri Litli.

Deželno sodniše Ljubljansko bo obseglo pervih 18, deželno sodniše Novomeško pa 14 poslednjih kantonskih sodniš.